KONSTANTIN
PRESLAVSKY
UNIVERSITY
S H U M E N

ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
"ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ"

ЗАЕДНО ПИШЕМ ИСТОРИЯТА

ДЕПАРТАМЕНТ ЗА ИНФОРМАЦИЯ, КВАЛИФИКАЦИЯ И ПРОДЪЛЖАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ ВАРНА

УТВЪРЖДАВАМ,
ДИРЕКТОР: .....
/проф. д-р В. Кюркчийска/

Катедра: **Науки за образованието**

П Р О Г Р А М А

за устен изпит на учители по **БИОЛОГИЯ И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ** за придобиване на **ПЕТА професионално-квалификационна степен**

1. Цели на обучението по биология

Анализ на целите на обучение по биология съобразно Държавните образователни изисквания. Методологични аспекти и характеристика на целите на обучение, таксономия на целите на образование и обучение, примерни цели на учебния предмет, на раздела, на конкретна тема или методична единица.

2. Планиране на образователния процес

Планиране на образователния процес по биология съобразно Държавните образователни изисквания, указание за организиране на обучението по учебни предмети в общообразователните и професионални училища, нормативни документи – учебен план, учебни програми, учебници, учебни помагала. Обосновка на необходимостта от планиране и на предимствата на планирането. Годишно и срочно планиране, планиране на даден раздел или тема.

3. Съдържание на обучението по биология

Състав, структура и функции на учебното съдържание по биология. Основни компоненти на учебната програма и взаимна връзка между тях. Анализ на учебните програми от гледна точка на потребностите на обществото, на науката и ученика. Гъвкавост и вариативност на учебните програми. Структуриране на учебното съдържание по класове и теми съобразно Държавните образователни изисквания.

4. Учебникът по биология

Анализ и оценка на заложената в него стратегия от гледна точка на принципи и подходи, основаващи се на: педагогическите теории за съдържанието на образованието, философията и гносеологията, логиката, психологията и дидактиката, биологичната наука. Критерии за избор на учебник по биология. Оценка на използвания вариант в сравнение с останалите по отношение на стратегията на образование по биология.

5. Форми на организация на учебния процес по биология

Урокът като основна форма на организация на обучението по биология – същност, структура, функции, типове и видове уроци. Класно-неурочни и извънкласни форми на организация на учебния процес по биология. Иновационни организационни форми. Особености и подбор на формите на организация съобразно Държавните образователни изисквания и в съответствие с I и II равнище на учебните програми.

6. Принципи и подходи на обучение по биология.

Същност и методическа характеристика на дидактическите принципи и подходи. Анализ на факторите за избор на подход и ефективността на основните дидактически подходи в процеса на обучение по биология.

7. Методи, похвати и средства на обучение по биология

Методи на обучение по биология – същност, структура, функции. Характеристика на основните групи методи: методи на изложение на учебния материал, методи на самостоятелна работа на учениците. Иновационни методи. Похвати на обучение по биология – същност, класификация, характеристика на основни методически похвати. Средства на обучение по биология – същност, функции, класификация, методически изисквания.

8. Специфични учебни дейности в обучението по биология

Характеристика на специфични за обучението по биология дейности – микроскопиране, хербаризиране, съставяне на колекции, препариране, дисекция, работа с определители, разпознаване на конкретни биологични обекти и явления, работа с раздавателен материал и др.

9. Използване на логическите операции в учебния процес

Същност и видове логически операции. Роля и място на логическите операции - анализ, синтез, сравнение, абстрахиране, обобщение, конкретизация в обучението по биология в отделните класове. Връзка между използването на логическите операции в обучението и развитието на мисленето на учениците.

10. Педагогическа технология

Разкриване на връзките между цел, съдържание, форми на организация, подходи, методи, похвати и средства на обучение. Съответствие с Държавните образователни изисквания. Анализ на учебните дейности съобразно с целта и задачите на конкретна тема и възможностите на учебното съдържание и формите на организация. Съвременни тенденции в класно-урочните форми.

11. Формиране на биологични понятия в учебния процес

Същност и системи биологични понятия. Теории, условия и степени на формиране на понятията. Контент-анализ и изграждане на интелектуални карти на понятията. Евристична стойност на интелектуалните карти. Анализ на учебното съдържание и изграждане на логически системи на основни биологични понятия.

12. Индивидуализация и диференциация на обучението по биология

Същност и предпоставки. Анализ на общозадължителната и профилирана подготовка от гледна точка на индивидуализацията и диференциацията на учебната дейност. Възможности за задълбочаване на интересите по биология. Критерии и равнища на оценяване.

13. Интердисциплинарните връзки в обучението

Методологически и теоретични основи на интердисциплинарните връзки. Същност, дидактически функции, класификация и характеристика на интердисциплинарните връзки. Интердисциплинарните връзки в учебното съдържание. Методически пътища за реализиране. Информационните технологии и интердисциплинарния подход в обучението.

14. Педагогическо общуване

Същност. Авторитарен и демократичен стил на общуване. Обосновка на предимствата на демократичния стил на общуване. Агресия и толерантност. Умения за комуникация.

15. Проверка и оценка на знанията и уменията на учениците

Същност, функции и изисквания към проверката и оценката. Характеристика на традиционните и стандартизирани форми и методи на проверка и оценка. Създаване и анализ на дидактически тестове. Диагностика на постиженията на учениците съобразно с Държавните образователни изисквания.

16. Екологично, здравно и сексуално образование и възпитание

Предпоставки и стратегии на екологичното, здравно и сексуално образование и възпитание на учениците. Място в новите учебни програми и Държавните образователни изисквания. Психоактивни

вещества и избягване на рисково поведение. Иновационни дидактически технологии в обучението по биология в здравно-екологичен план.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

АНГЕЛОВА Р., М. КАБАСАНОВА. Обща методика на обучението по биология. С., Унив. изд. "Св. Кл. Охридски", 1992

АНДРЕЕВ М. Оценяването в училище. С., Унив. изд. "Кл. Охридски", 1995

АНДРЕЕВ М. Процесът на обучението. Дидактика. С., Унив. изд. "Св. Кл. Охридски", 2001

БИЖКОВ Г. Теория и методика на дидактическите тестове. С., Просвета, 1996.

БОЙЧЕВА М. Технологични аспекти на хоспитирането по биология. Университетско издателство „Еп. К. Преславски", Шумен, 2006.

БОЙЧЕВА М. Формиране на методически умения у студенти-биолози за работа с иновационни методи за обучение на учениците (теоретичен модел). Университетско издателство „Еп. К. Преславски", Шумен, 2008.

БОЗАРОВ В., Ж. ГАНЕВ, ЗДР. КОСТОВА (съставители). Дидактика на биологията. ДИ „Народна просвета", С., 1984.

ГЬОРЕВА, Р. Контролната дейност в образованието, Макрос, 2019.

ДАНОВ, Д. Дигитализация и образование: иновативност, креативност и интеркултурност, УИ „ Св. Кл. Охридски", Сф., 2020.

ДЕЙСТВАЩА учебна документация по „Човекът и природата" V, VI клас и „Биология и здравно образование" – VII-XII клас

ДИМИТРОВ Л. и др. Теория на възпитанието. С., Веда Словена – ЖГ, 2005

ДЪРЖАВНИ образователни изисквания за учебно съдържание. Приложение №5 към чл.4, т.5. КОО Природни науки и екология.

КОСТОВА ЗДР. Научен стил и четивност на учебниците по биология. – С., Биология, екология и биотехнология, кн. 1, 1992

КОСТОВА ЗДР. Как да учим успешно. Иновации в обучението. С., Педагог 6, 1999

КОСТОВА ЗДР. Как да създадем нагласа за учене. Иновации в обучението. С., Педагог 6, 2000

КОСТОВА ЗДР. Концептуализация на екологичното образование. В. Търново, Фабер, 2003

КОСТОВА ЗДР. Предизвикателствата пред учителите по биология в новите реалности на биологичното образование. - Биология, екология, биотехнология. 2004, 2.

КОСТОВА ЗДР. Нови измерения на ученето: синтез на иновации и традиции. Пловдив, Макрос, 2018, 346 с.

МИЛКОВ Л. Дидактика. Ш., Юни Експрес, 2002

ПАНАЙОТОВ А. Принос към проблема за интегративната същност на методиката на обучение по биология. С., 1999

ПАНАЙОТОВА М. Съвременни аспекти на здравното възпитание чрез обучението по биологичните дисциплини. Макрос, Пловдив, 2007.

ПЕТРОВ П. Дидактика. С., Веда Словена – ЖГ, 1998.

ПЕТРОВ П., М. АТАНАСОВА. Образователни технологии и стратегии на учене. С., Веда Словена – ЖГ, 2001

РАШКОВА С. Интердисциплинарните връзки в обучението. Гея Либрис, 2002

Списание „Обучение по природни науки и върхови технологии".
https://science.azbuki.bg/

Списание „Природните науки в образованието. Химия" 2012-2020.
https://science.azbuki.bg/

Списание „Педагогика"
https://science.azbuki.bg/pedagogy/

Списание „Стратегии в образователната и научната политика
https://science.azbuki.bg/strategies/

СТАВРЕВА Г. Методика на обучението по биология. П., Унив. изд., 2002

СТАВРЕВА Г. и др. Здравно и екологично възпитание и социализация на деца, лишени от родителска грижа. Унив. изд. „П. Хилендарски", Пловдив, 2007.
СТЕФАНОВА М. Дидактическо общуване. С., Булвест 2000, 1999
ТАШЕВА С., Д. ПАВЛОВ. Иновации в технологията на обучение при професионалната подготовка. С., Национален институт по образование, МОН, 2000
ТОДОРИНА, Д. Място на интерактивните методи на обучение в съвременното образование. Сп. Педагогика, кн.6, 2014
ХРИСТОВА Р. Нетрадиционното в обучението по биология. С., Педагог 6, 2001.
ЦАНОВА, Н. Стандарти и учебни програми по биология – начин на употреба. Pensoft. София-Москва, 2007, 116 с.
ЦАНОВА, Н., Н. РАЙЧЕВА. Методика на обучението по биология. Теория и практика. Pensoft. София-Москва, 2012.

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

За придобиване на пета професионално-квалификационна степен учителят следва да покаже и защити овладените от него основни професионални знания и умения за организация и осъществяване на образователния процес по биология.

Устният изпит се провежда под формата на интервю с кандидата. Темите се определят от комисиията преди изпита. Всеки кандидат изтегля на лотариен принцип тема, която изисква конструиране в момента на план на урок или друго учебно занятие или вариант за приложение на посочена дейност, характерна за обучението по биология въз основа на фрагмент от учебното съдържание. На кандидатите се предоставят учебник, учебно пособие, необходимия инструктивен или информативен текст.

В изложението си учителят анализира и обосновава избраните от него форми и дидактически категории като се ръководи от програмата за изпита.

При преценката на отговора на кандидата комисията взема предвид и проявените от него езикова култура (владеене на книжовен български език) и умения за комуникация.

Оценката се оформя с точност до 0,50.